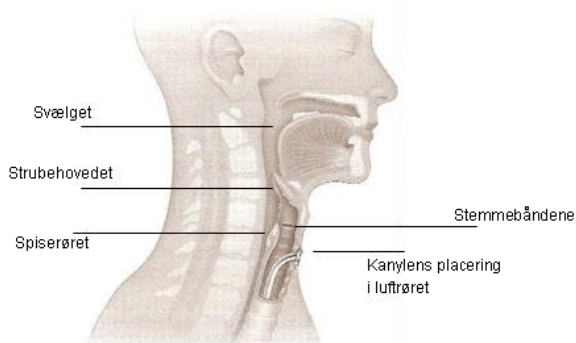


Indsættelse af og livet med en trakealkanyle

Du skal have indopereret en såkaldt trakealkanyle. En trakealkanyle er et rør, der går fra forsiden af din hals og ind i luftrøret. Den indopererede kanyle kaldes også en trakeostomi, og kanylen sikrer, at luften kommer direkte ned i dit luftrør og videre til dine lunger. Dermed kan du trække vejret frit.

Det er individuelt, hvor længe man har brug for kanylen. Nogle patienter har kun brug for den i uger eller måneder, mens andre har brug for den permanent.



Årsager til trakeostomi kan være:

- at slimhinderne i halsen kan hæve op efter operation eller strålebehandling
- lammelse i stemmebåndene
- ulykkestilfælde
- arvævsdannelse efter operation
- vejrtrækningsbesvær.

KORT OM KANYLER

Der findes kanyler i sølv og plastik. De mest anvendte kanyler er plastikkanyler, som findes i forskellige størrelser og længder, så de passer til netop dig. Begge kanyletyper består af en yder- og inderkanyle. Inderkanylen kan du selv tage ud og rense og selv sætte i igen, når den er renset. Yderkanylen må du ikke selv tage ud og rense, medmindre du er blevet instrueret i det på hospitalet og er fortrolig med hele proceduren.

SÅDAN FOREGÅR OPERATIONEN

Forud for operationen fjerner vi hår- eller skægvækst i operationsområdet og tilbyder dig smertestillende medicin. Herefter følges du til operationsgangen.

Operationen foregår som regel i fuld bedøvelse. Inden du bliver bedøvet, bliver du koblet til et drop, som giver dig væske gennem et plastikrør i håndryggen. Lægen, der skal operere, taler først med dig om, hvad der skal foregå, og herefter bliver du bedøvet.

Operationen varer ½-1 time.

Efter operationen bliver du kørt til opvågningsstuen, hvor du skal blive natten over. Herefter bliver du kørt tilbage på sengestuen.

Du bliver først udskrevet, når du og dine pårørende er fortrolige med selv at suge, rense og indsætte inderkanylen og pleje huden omkring kanylen. Som regel er det cirka 1 uge efter operationen.

SÅDAN FORBEREDER DU DIG

Mød fastende til operationen

Du skal faste inden bedøvelsen, så din mavesæk er helt tom. Møder du ikke fastende, kan vi være nødt til at aflyse din aftale. Følg derfor disse regler:

- Du må ikke spise fra 6 timer inden operationen. Du må heller ikke drikke mælkeprodukter.
- Du må gerne drikke klare væsker indtil 2 timer før. Det kan fx være vand, saftvand eller te og kaffe uden mælk.
- For dit velbefindende før og efter bedøvelsen anbefaler vi, at du drikker et stort glas sød saft 2 timer før den planlagte undersøgelse eller behandling og derefter ingenting, indtil bedøvelsen er overstået.
- Du må indtage medicin ifølge aftale med anæstesilægen. Spørg, hvis du er i tvivl.

Vask dig grundigt før operationen

Tag et bad om aftenen eller morgenen, og vask dig grundigt med vand og sæbe – særligt på stedet for indgrebet. Undlad at smøre dig med creme, da det gør desinfektion vanskeligere. Tag rent tøj på. Undlad smykker, piercing, ur og lignende genstande, der er samlested for bakterier. Så har du gjort det, du kan, for at mindske risikoen for infektion.

Fjern makeup og løse genstande

Af hensyn til hygiejne og sikkerhed under operationen skal du forberede dig således:

- **Makeup.** Fjern al makeup og neglelak. Under operationen skal vi kunne iagttage din hud naturlige farver.
- **Smykker.** Fjern løse dele såsom smykker, ur og ringe. Smykker er samlingssted for bakterier, der øger risikoen for infektion.
- **Daglige hjælpemidler.** Briller, høreapparat og tandprotese tager vi af dig lige inden narkosen.
- **Kontaktlinser.** Linser må du gerne beholde i. Fortæl dog sygeplejersken, hvis du bruger linser.

Medbring skrivegrej

Det kan være svært at kommunikere med dine pårørende de første par døgn efter operationen. Derfor kan det være en god idé, at du medbringer papir, kuglepen, mobiltelefon eller lignende. Så kan du skrive til dine pårørende.

EFTER OPERATIONEN

Du trækker vejret gennem kanylen og kan ikke tale

Når du vågner efter operationen, kan du kun trække vejret gennem kanylen, som er fastgjort med et bånd omkring din hals. Du kan ikke tale i de første dage efter operationen.

Efter et par dage kan du bruge stemmebåndene. Det gør du ved at holde en finger foran kanyleåbningen på halsen. På den måde passerer luften den normale vej forbi stemmebåndene, og du kan bruge din stemme, der næsten vil være, som den var før operationen.

Du må spise og drikke, som du plejer

For de fleste patienter med trakealkanyle vil det være muligt at spise og drikke som før operationen. Det vil dog ikke være muligt at spise og tale samtidigt.

Enkelte patienter bliver følsomme over for stærk mad eller varme drikke efter operationen. Prøv dig forsigtigt frem.

Du vil føle irritation i halsen

Du kan føle irritation i halsen og have en del slim efter operationen. Slimen kan fjernes ved at suge gennem kanylen med et sugeapparat. Derudover drypper vi saltvand i kanylen for at løsne de skorper, som slimen i kanylen danner.

Du lærer at rense kanylen

Den kanyle, du har fået indsat, har en inderkanyle, som kan tages ud, og som skal gøres rent. Sygeplejerskerne lærer dig, hvordan du skal gøre det.

Du får skiftet kanylen

Før du bliver udskrevet, skifter vi den kanyle, som du fik sat i under operationen.

Du får et sugeapparat med hjem

Før du forlader hospitalet, får du et transportabelt sugeapparat med hjem.



NÅR DU KOMMER HJEM

Du kan få nødkald i dit hjem

Når du kommer hjem, er det muligt at få et såkaldt nødkald i dit hjem, så du altid kan kalde på hjælp, hvis du har brug for det. Det er kommunen, der bevilger nødkaldet.

Sæt kanylen i igen, hvis den falder ud

Hvis din kanyle mod forventning skulle falde ud, er det vigtigt, at du selv sætter den ind igen og tager kontakt til os hurtigst muligt bagefter.

Kontakt os i tilfælde af feber og smerte

Hvis du får feber over 38 grader, smerter eller andre problemer, er du altid velkommen til at kontakte os.

Tag en ekstra kanyle med på ferie i udlandet

Hvis du holder ferie i udlandet, er det vigtigt, at du har en ekstra kanyle med i tilfælde af, at der skulle ske noget med den kanyle, du har i. Du skal spørge efter en ekstra kanyle hos sygeplejersken i ambulatoriet.

Tal med andre og del dine tanker

Den første tid efter operationen er svær på grund af den livsændring, som det er at få en trakealkanyle. Du vil måske tænke over fremtiden og andre menneskers reaktioner. Du kan opleve humørsvingninger, og det er ikke unormalt, at du kan føle dig trist, vred og irriteret. Det er vigtigt, at du deler dine tanker med plejepersonalet på afdelingen og med dine pårørende.

Gode råd til dine pårørende

- Giv plads til, at din pårørende med trakealkanyle kan udtrykke sine følelser.
- Vis interesse for din pårørende og hans eller hendes ændrede livssituation.
- Giv din pårørende plads og ro til at lave taleøvelser.
- Hjælp din pårørende med at søge hjælp hos egen læge, psykolog, kommunen med videre.
- Vær opmærksom på, at din pårørende ikke nødvendigvis skal behandles anderledes end før operationen.

Beskyt kanylen

Det er en god idé at lægge et stykke fugtig gaze foran kanyleåbningen. Dermed undgår du, at der danner sig skorper i kanylen. Udover denne gaze kan du have et tørklæde eller en specialsyet beskyttelseskrave, som kan beskytte kanylen mod støv og kulde.

Du kan eventuelt få en taleventil

Hvis du skal have kanylen i længere tid, kan der sættes en taleventil på kanylens åbning. Ventilen fungerer som en klapventil, som åbner, når du ånder ind, og lukker, når du ånder ud.

Du kan kun få en taleventil, hvis din vejrtrækning er forholdsvis ubesværet, og det er en fordel, hvis der ikke er for meget sekret i kanylen.

Landsforeningen DLFL

DLFL står for Dansk Landsforening For Laryngotomerede og Trakeotomerede. Her kan du både få råd og vejledning og en snak – såvel før som efter operationen. Hver region har sine egne konsulenter. Du kan finde konsulenten i dit område på foreningens hjemmeside www.dlfl.dk

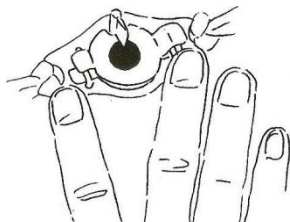
SÅDAN RENSER DU INDERKANYLEN

Du skal altid rense inderkanylen før måltider og inden sengetid – og ellers efter behov.

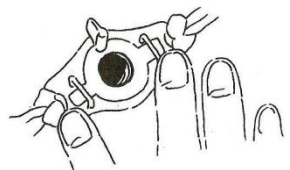
Sådan tager du inderkanylen ud

Før du gør renser kanylen, skal du tage den ud. Det gør du sådan:

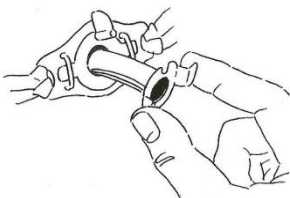
Støt skjoldet på yderkanylen med 2 fingre.



Udløs låsen.



Tag fat i inderkanylen. Træk med rolig hånd inderkanylen ud.

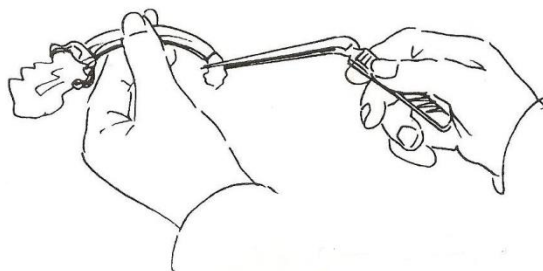


Sådan renser du inderkanylen

Når du har taget inderkanylen ud, skal du rense den under rindende, lunkent vand. Inderkanylen desinficeres med sprit (70-85%). Efterfølgende lægges den i en ren, tør beholder. Anvendes først, når den er helt tør. Du får derfor 2 inderkanyler til at skifte med. Vær opmærksom på, at kanylerne, der hedder "Bivona", ikke kan tåle sprit. Spørg sygeplejersken, hvordan du bedst rengør disse kanyler. Træk herefter et vådt gazestykke igennem kanylen. Brug eventuelt en pincet, når du trækker gazestykket igennem.

Hvis du har en sølvkanyle, skal du dog være forsigtig med at rengøre den med skarpe genstande, da det kan ridse inderkanylen. Det kan få skorperne til at sætte sig fast i kanylen.

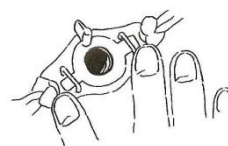
Rens skjoldet på kanylen ved at bruge en vatpind, som du dypper i lunkent vand eller saltvand.



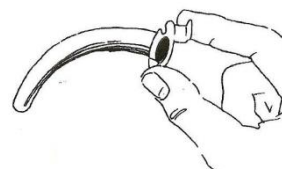
Du skal også rense huden omkring kanylen med en vatpind. Hvis din hud er rød og/eller irriteret, kan du smøre den med creme. Vi fortæller dig, hvilken creme du skal bruge. Du kan også lægge et stykke gaze under skjoldet for at beskytte huden. Vi viser dig, hvordan du gør.

Sådan sætter du inderkanylen i

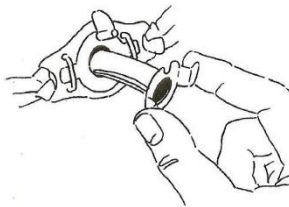
Støt skjoldet på yderkanylen med 2 fingre.



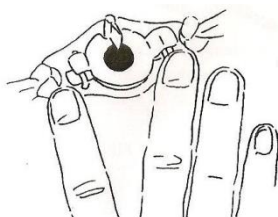
Grib om inderkanylen



Før i en rolig bevægelse inderkanylen ind. Start med at føre inderkanylen ind fra siden. Når den er cirka 1 centimeter inde, skal du dreje den nedad.



Lås kanylen.



Sådan suger du

I begyndelsen vil du opleve, at der kommer en del sekret gennem kanylen. Du kan hoste sekretet op gennem kanylen og tørre det væk.

Hvis sekretet er sejt og vanskeligt at hoste op, kan du suge i kanylen med det elektriske sug, som du får med hjem fra hospitalet. Sugeapparatet passer til en almindelig stikkontakt og skal være sat til stikkontakten, før du bruger det. Du kan tage sugeapparatet med dig, men vær opmærksom på, at det tager cirka 24 timer at oplade det.

Når du bruger suget, skal du huske, at sugeglassene altid skal stå op. Du må ikke suge gennem en taleventil.

Sæt plastikslangen på spidsen af suget. Host godt igennem, og sug herefter sekretet væk fra kanylen-åbningen med spidsen af plastikslangen. Du må kun suge i kanylens længde. Ellers kan du komme til at skade slimhinder og luftrør. Vi viser dig, hvordan du gør.

KONTROL

Efter operationen vil du blive fulgt i Øre-, Næse-, Halskirurgisk Ambulatorium. Du vil få en tid til kanyleskift hver 3. eller 4. uge.

I ambulatoriet vil du møde både sygeplejersker og læger, som du altid kan stille eventuelle spørgsmål til. Ambulatoriet opbevarer altid en ekstra kanyle, hvis der skulle ske noget med din egen.

I starten er det en læge, der skifter din kanyle, og efter nogle gange gør en sygeplejerske det. Hvis alt går planmæssigt, kan du med tiden selv skifte kanylen derhjemme.

HVIS DU SKAL AF MED KANYLEN (DEKANYLERING)

Hvis du skal af med din kanyle, kaldes det for dekanylering.

For at vurdere, om du er klar til at få kanylen ud, indsætter vi en taleventil i din kanyle. Den bruger vi til at vurdere, hvor god luftpassagen er gennem din kanyle. Kommer der luft nok gennem luftrøret, vil vi forsøge at tilproppe kanylen. Det sker, ved at vi sætter en prop i kanylen, så du kan trække vejret på samme måde, som før du blev opereret. Hvis du er i stand til at være tilproppet i 24 timer, vil lægen og sygeplejersken vurdere, om vi kan fjerne kanylen helt. I så fald vil du kunne trække vejret som før operationen.

Du vil blive indlagt på sengeafdelingen i forbindelse med en eventuel dekanylering. Efter indgrebet skal du være indlagt i 1 døgn til observation. Det hul, du har på halsen, hvor kanylen har siddet, vil i de fleste tilfælde lukke sig inden for 1 uge, efter at kanylen er fjernet.

KONTAKT OG MERE VIDEN

Har du spørgsmål, er du velkommen til at kontakte os.



Kontakt

Øre-, Næse-, Halskirurgisk Afdeling

Ambulatoriet

Tlf. 97 66 27 12

Mandag - fredag kl. 8.30 – 14.30

H-Opvågning

Tlf. 97 66 17 48

Mandag - fredag 7.00 – 17.00

Sengeafdeling NHH

Tlf. 97 66 24 56

Efter kl. 14.30 og i weekender